

"גם לנשמה מגיע אוכל"

הלות לחסה חיזויים ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת חוקת שנת תשפ"ג

1. למה חכמים קנו פרה אדומה בזהב מרובה, ולא יצרוה בספר יצירה?
2. אברך הלומד בכלל בגלל המלגה האם נחשב לקובע עיתים לתורה? הוכח מפרשת השבוע!
3. כהן שנטמא בטומאת מת בשוגג האם ראוי שיטבול לטומאתו אפילו שאין אפר פרה אדומה? הוכח מפרשת השבוע!
4. היכן נמצא ההר בגליל ששם הוטמנו שני הכדים מאפר פרה אדומה?
5. אדם שנברא על ידי ספר יצירה או בשמות הקודש כאשר הוא מת האם מטמא באהל? הוכח מפרשת השבוע!
6. האם אריכות ימים יותר מדאי זה טוב או לא? הוכח מפרשת השבוע!
7. האם מותר לכהן לנסוע במטוס כאשר יש בתא המטען מת שמולכים אותו לקבורה בארץ ישראל? הוכח מפרשת השבוע!
8. כיצד נוהגים כיום ללמוד משניות בבית האבל והרי נפסק להלכה שאסור?
9. לעתיד לבוא מה יברכו על הזאת אפר פרה אדומה?
10. אדם שאוכל כדי שיהיה לו כח לקיים מצוות כיבוד הורים האם זה בכלל המצווה או לא? הוכח מפרשת השבוע!
11. האם ניתן לעשות מקווה באווירון? הוכח מפרשת השבוע!
12. מדוע הבאר שבא בזכותה של מרים נקראת על שמה ואילו המן שבא בזכותו של משה לא נקרא על שמו?
13. מדוע בני ישראל אמרו שירה רק על הבאר ולא אמרו שירה על המן?
14. מדוע לא בכו והספידו את מרים כשהיא נפטרה כמו שבכו והספידו את משה ואהרן כשמתו?
15. איך בניי היו יכולים לזרוע ולחרוש במדבר לצורך המשכן והרי המדבר לא היה ראוי לזריעה?
16. איך נכשל משה רבינו בחטא מי מריבה הרי כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו?
17. היכן נמצאת בארה של מרים – בכינרת, בים התיכון, או באוקיינוס? הוכח מפרשת השבוע!
18. האם לאבל תוך שבעה יש נשמה יתירה בשבת? הוכח מפרשת השבוע!
19. ממה היה עשוי המטה והכיסא של אברהם אבינו? הוכח מפרשת השבוע!
20. כיצד צריך להתפלל לרפואת תינוק ששמו עשו?

עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"
לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

בה כעין עריות. ועיין בדרכי תשובה (סימן ז' ס"ק יא) שאם יש לו תורת אדם, איך יתכן שטיילו עמה השבטים.

אברך הלומד בכולל בגלל המלגה האם נחשב לקובע עיתים לתורה? הוכח מפרשת השבוע!

בשכר אינו עולה לקביעות עתים לתורה, הרב מורי זקני מהר"א אזולאי בהגהותיו כ"י מספר זכרון משה וכפי זה הלומד בישיבה בעת קבוע ומקבל פרס, אותו הלימוד אינו עולה לקביעות עתים. ויש לחלק קצת.

ובכפ החיים (סימן קנ"ה) כתב דאברכי כולל ומלמדים וכדו' שמקבלים שכר על שעות לימודם, נכון שיקבעו עוד זמן בקביעות עתים לתורה שלא על מנת לקבל פרס.

ויש שהקילו: שאינם צריכים להוסיף עוד זמן בקביעות עתים לתורה ללא תשלום מכיוון שהשכר שמקבלים הווה שכר בטלה.

הן שנטמא בטומאת מת בשוגג האם ראוי שיטבול לטומאתו אפילו שאין אפר פרה אדומה? הוכח מפרשת השבוע!

טבילה, וכן כתב הרמב"ם בהלכות תרומות (פ"ז ה"ח) שאינו צריך לטבול לתרומת חוצה לארץ.

ולפי שיטת רש"י שכהן שנטמא במת יטבול אפילו שאין אפר פרה אדומה, כתב רבנו יוסף חיים זיע"א הבן איש חי בספרו שו"ת תורה לשמה (סימן לה) שכהן שנטמא בזמן הזה בשוגג או שנטמא בקרובים שמותר להיטמא בעבורם יש קצת תועלת בטבילה גם לענין טומאת מת, ואף על גב דאינו נטהר לגמרי כי צריך לו הזאה בכל זאת יש חשיבות ותועלת קצת בטבילה, וודאי טוב להורות להו שיטבול. וכן ה"ה בקצת מתחסדים שדרכם לטבול אחר נגיעתם במת יפה הם עושים ומנהגם טוב. כי לפי פירוש רש"י ז"ל סתמא דהש"ס התם הכי סבירה ליה דבעי טבילה ורק על הערב שמש לבד הוא דקאמר דאינו צריך. וגם לפירוש התוספות יש לומר דחיובא הוא דליכא אבל על צד היותר טוב נכון לעשות טבילה, ע"כ.

ולפ"ז נראה שמקור המנהג שמובא ב"כה תברכו" וכן "בשולחן גבוה" שכוהנים שנטמאו במת היו טובלים זה ע"פ שיטת רש"י בבכורות הנ"ל וכמבואר.

רבי אליעזר פאפו זיע"א בספרו פלא יועץ (ערך טהרה) כתב: "ואזהרה שמענו לטבול כשהולך לבית הקברות לקבורת מת וכדומה כדי שלא יתאחז בו הקליפות ורוח הטומאה, שאם הוא טמא מצא מין את מינו.

וכן כתה המשנ"ב (סימן קכ"ט ס"ק ק"ג) שאם כהן נטמא בשוגג אינו מעבב וניעור, וכן יותר צריך לזוהר כשחוזר מבית הקברות תכף יטבול כדי להעביר רוח הטומאה".

היכן נמצא ההר בגליל ששם הוטמנו שני הכדים מאפר פרה אדומה?

ותושייה על המקרה רעה שקרה לו שהולכים ומתים אצלו נשיו וילדיו, ובשאלו אולי חטא נגד איזה בן אדם בגוף או בממון, השיב לו שאינו מרגיש בעצמו בשום חטא, וע"י עוד חקירות ודרישות על כל מעשיו בעת ההיא, סיפר לו שחפר תחת ההר והוא ומצא שם שני כדים של זהב מלאים אפר ולקחם וטמנם בביתו, והזהיר לו מוהרש"ה ז"ל שתכף ומיד (הוא אמר לדעתו שזה אפר פרה הנטמן שם) ילך ויחזירם למקומם ויסתום את המקום לבל יהיה ניכר, וכן קיים ועשה, והמגיפה נעצרה בבית הערבי.

ובספר תולדות חכמי ירושלים (ח"ג עמוד 161) כותב הגרי"מ חרל"פ זצ"ל שזקני ירושלים סיפרו, שהגאון רבי מנחם מנדל משקלוב זצ"ל תלמיד הגרי"א אמר, שאם יצטרכו אפר פרה אדומה, הוא יראה היכן הוא נמצא. ועיין בדבריו של מרן שר התורה מו"ר הגרי"מ קנייבסקי זצוק"ל בספרו דרך אמונה בהלכות מעשר שני (פ"ג ה"ג) בביאור ההלכה (סוף ד"ה מפריש) שנקט בפשיטות ששיך אפר פרה בזמן הזה.

אדם שנברא על ידי ספר יצירה או בשמות הקודש כאשר הוא מת האם מטמא באהל? הוכח מפרשת השבוע!

כיון דכתיב ונתקדשתי בתוך בני ישראל לא מצטרף, או דילמא דמעשיהם של צדיקים הויא כאילו הם ילדו אותם מצטרפים למניין עשרה, וכן יש לחקור האם אדם זה מטמא.

ומביא: שנחלקו רבי יוסי וחכמים במשנה במסכת כלאים (פרק ח' משנה ה') האם אדני השדה מטמאים באהל כאדם או לא, דהיינו החיה

מטיילין עמה, ויוסף לא ידע מזה, והיה סובר שהיא נקבה אשה מאב ואם, ובא והודיע לאביו שהם חשודים בעריות. ולדברי החזון איש שכל שיש לו דמות הרובעה חייב, אם כן גם בריה זו, שיש לה דמות נקבה, אולי יש

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" (וי' ד).

בגמרא במסכת ברכות (דף ס"ג ע"ב) יליפך ריש לקיש שאין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר "זאת התורה אדם כי ימות באהל".

ויש לחקור כל אלו הלומדים תורה בשביל פרנסה כמו מלמד תינוקות וכן אברכים הלומדים בכולל האם הווה בכלל קובעי עיתים לתורה.

והנה הברכי יוסף (או"ח סימן קנ"ה) מובא בשערי תשובה שם על מה שכתב מרן השולחן ערוך: ויקבע עת ללמוד כתב דדיין הממונה לדון מותר לדון בעת הקבוע לו ללמוד - ועולה לו ללמוד, דדינא היינו תורה, והיינו דוקא כשאינו נוטל שכר לדון, ומהאי טעמא נמי מלמד תינוקות

"כל הנוגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא את משכן ה' טמא ונכרתה הנפש ההוא מישראל כי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה עוד טומאתו בו" (וי' ג).

והנה רש"י במקום: "עוד טומאתו בו" - אף על פי שטבול.

רבי יהושע אלעזר הכהן חמצי זצ"ל מרבני איזמיר וחיפה בספרו כה תברכו (עניני נשיאת כפים מערכת ט' סימן ג) כתב: "נסתפקתי במה שנהגו הכהנים בעירונו איזמיר דאם כהן עבר ונטמא במת אדם בשוגג או שנטמא במת שמוזהר עליו להיטמא שאינו נושא כפיו עד שיטבול במקווה, אי שפיר עבדי לבטל מצות עשה של "כה תברכו" משום שהם טמאים טומאת מת". והאריך שם להוכיח שאין הטבילה מעכבת לנשיאת כפים, וצריך לבטל מנהגי הכהנים שדוחים נשיאת כפים בעבור טבילה, שאין למנהג זה עיקר ויסוד בתורה ונתייחד שלא כדת. וכן כתב המשנ"ב (קכ"ט ס"ק ק"ג) שאם כהן נטמא בשוגג אינו מעבב. ומוסיף שם שאם אפשר להם לטבול במקווה טהרה ודבר זה לא יעכב את הנשיאת כפים, ראוי לעשות כן.

וכן כתב בספר שולחן גבוה (וי"ד ס"י שע"א סק"א) שנהגו שכהן הנטמא בשוגג באהל המת והוא הדין שאר אופני טומאה שירד ויטבול.

ובספר נשיאת כפים כהלכתה (פ"ב הערה ט) הקשה והרי לטומאת מת צריך הזאת אפר פרה אדומה ואם כן מה תועיל הטבילה לטומאת מת, ונשאר בצ"ע.

ואולי נראה לבאר דהנה בגמרא במסכת בכורות (דף כז ע"ב) פליגי רש"י ותוספות לגבי כהן שנטמא במת בזמן הזה שאין הזאת אפר פרה אדומה, האם צריך לטבול בשביל לאכול תרומת חו"ל.

שיטת רש"י (ד"ה וכו', וכן בד"ה טובל): שצריך לטבול אלא שלא צריך הערב שמש, ולעומת זאת שיטת התוספות (ד"ה ולית) שאין צריך אפי'

"ואסף איש טהור את אפר הפרה והנח מחוץ למחנה במקום טהור והייתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא" (וי' ט)

בתולדות בעל הדברי יחזקאל משינואו זצ"ל (הודפס בסוף ספר דברי יחזקאל ח"א בפרק הנסיעה לא"י) מובא שכשהיה בארץ ישראל עלה על אחד ההרים שבגליל, והתפלל שם שעה ארוכה, והגה"צ ר"ש העליר זצ"ל אב"ד צפת גילה הדבר ואמר שקבלה בידינו שבאותו הר נטמנו כלי שרת עם אפר הפרה, והצדיק הרגיש בדבר.

על מיקומו של הר זה מסופר בספר עדן ציון (לר' ישעיהו הורביץ זצ"ל יליד צפת עמוד קכה) שבין צפת לטבריה יש בקעה גדולה ועמוקה מאוד ולמטה מעין מים טובים ונקרא עין כחל" (כיום למרגלות הישוב כחל), ועוברים דרך עליו, ויש שם כמה בתים שיושבים שם ישמעאלים, ושם נגד מזרח יש הר זקוף וגבוה מאוד ולמעלה בראשו חצוב מעט בעובי ההר כדמות שער סתום ואומרים שבה ההר נגנזו כלי בית המקדש, גם אני עברתי בשם איזה פעמים והסתכלתי בהר הפלאי הזה, ואדוני אבי ז"ל סיפר לי ששמע מפי אח"ז הר"ה"ג מוהר"ש העליר זצ"ל שפעם אחת בא אליו תושב ערבי משם באיננות והתנצלות ותחינות ובכיות ליתן לו עצה

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" (וי' ד).

הנה בספר סדרי טהרות במסכת אהלות (דף ד ע"ב) נסתפק האם הנוצר מספר היצירה אם מטמא באהל לאחר מיתתו.

ומביא שבשו"ת חכם צבי (סימן צ"ג) נסתפק בזה וז"ל: אדם הנוצר על ידי ספר יצירה כאותה שאמרו בגמ' סנהדרין ס"ה ע"ב רבא ברא גברא, מי מצטרף למניין לדברים הצריכים עשרה כגון קדיש וקדושה מי אמרינן

הגר"י זילברשטיין שליט"א בספרו חשוקי חמד על בגמרא במסכת סנהדרין (דף ס"ה ע"ב) מעיר: דמלשון הגמרא שאמר לו רבי זירא תוב לעפרך, משמע שחזר ממש לעפר, ולא נעשה בשר ועצמות, ואם כן אין להסתפק שיטמא באהל, אך יתכן שלשון תוב לעפרך, היינו כדברי הפסוק ואל עפר תשוב, וצ"ע.

הנקראת אדני השדה שהיא קשורה בטבורה לארץ, ואם מנתקים את טבורה היא מתה מיד ולא מבעיה לדברי רבי יוסי שאדני השדה מטמא באהל כאדם, כ"ש שאדם הנברא מספר יצירה שיטמא, אלא אפילו לרבנן שאדני השדה אינם מטמאים, התם משום שהם סוברים שהוא מין חיה, מה שאין כן הכא הוא מין אדם, ואפילו לדעת רבי שמעון שקברי עכו"ם אינם מטמאים באהל, מ"מ נראה שהאי עדיף טפי, שהוא מעשיהם של צדיקים, ויש לו דין אדם, ומטמא באהל, אך למסקנתו, כתב שאין לו דין אדם כלל, ואינו מטמא באהל.

האם אריכות ימים יותר מדאי זה טוב או לא? הוכח מפרשת השבוע!

הכנסת שלשה ימים זה אחר זה, הלכה ועשתה כן, וביום השלישי חלתה ומתה.

והנה בשו"ת חתם סופר (בהקדמה ליו"ד) כתב בשם הרמב"ם אשרי מי שחתם ימיו במהרה כלומר אשרי לו לאדם שהשלים את כל מצותיו ותפקידו בעוה"ז והולך לו למנוחות לעוה"ב כאדם השלם שהשלים על מה שבא לעוה"ז, וע"ז הקשה מרן החתם סופר דאם כן כאשר אנו רואים צדיקים מאריכים ימים יש ח"ו מקום לטעות שלא שלמו ימיהם במהרה ואינם צדיקים גמורים, ותיירץ שהקב"ה מניח בשביל הבנים שיגדלו או בשביל שצריכים לטובת הצבור וזה שאמר בפרשת כי תבא והותירך ה' לטובה בפרי בטןך.

האם מותר לכהן לנסוע במטוס כאשר יש בתא המטען מת שמולכים אותו לקבורה בארץ ישראל? הוכח מפרשת השבוע!

כזו מכוח העובדה שהמטוס הוא "אוהל זרוק" (כלומר אוהל שאינו מונח במקומו, אלא מיטלטל או נישא), שיש דעות שאיננו גורם לטומאת אוהל, שהרי בוודאות יש רגע שבו המת והכהן נמצאים במטוס כאשר הוא נח על הקרקע, כמבואר ב"אגרות משה" (שם). ייתכן שתהיה גם בעיה של "סוף הטומאה לצאת" בהתאם, וזה תלוי במבנה המטוס. ואכמ"ל. הר"מ פיינשטיין ב"אגרות משה" (שם) העלה אפשרות שאם המטוס עשוי ממתכת אחרת ממש המתכות שנאמרו בפסוק: זהב, כסף, נחושת, ברזל, בדיל ועופרת, יש מקום לפסוק שאינו מקבל טומאה, אך לא פסק כן למעשה.

וה"חלקת יעקב" (שם) העלה אפשרות שבארון שמובל בו המת ברוב פעמים יש "פוחת טפח". לשיטת הראב"ד, במקרה כזה אינו מטמא באוהל, ולרמב"ם אינו מטמא אלא מדרבנן. בכל מקרה, במקום מצווה לא גזרו, לכן בנסיעה לארץ ישראל, שלכמה שיטות יש בזה מצווה אף אם בדעתו לחזור, או שנוסע ללמוד או לקבל פני צדיק – יש מקום להקל, אך גם זה דווקא כשאין אפשרות אחרת. כיוון שלפוסקים רבים "הוי קבר סתום" ומטמא מדאורייתא, ניתן לסמוך על קולא זו רק כשאין אפשרות אחרת. "טהרת פתחים" (המכון הטכנולוגי להלכה) (ב פרק ה) הביא ראיה מתוספות (בבא בתרא ק ע"ב ד"ה ורומן) שגם לשיטתם אין דין של "קבר סתום" כאשר המת נמצא בארון באופן ארעי. במקרה של הטסת מת לישראל לשם קבורה, הרי אין קוברים בארון, וממילא אכן המת נמצא בו באופן ארעי.

הגר"מ שטרנבוך שליט"א בספרו שו"ת תשובות והנהגות (כרך ב' סימן תקס"ט) כתב נשאלתי מכהן שהזמין מקום במטוס אל על ועכשיו נודע לו שמעבירים במטוס זה גם מת יהודי, ואם ידחה הנסיעה ייאלץ להמתין כמה שבועות, וגם אז אולי יובילו נפטר, ומפציר בי אם אפשר למצוא לו תרופה להתיר לו לנסוע באווירון? ומסיק: אין בידי למצוא היתר לטומאת כהן, ובפרט לאו זה שחמור מאד, דכל רגע ורגע עובר מחדש באיסור לאו דטומאת כוהנים.

וכיום בטיסות "אל על" מכסים את הארון בכיסוי העשוי מקרטון קשיח, שיש בינו לבין הארון 15 ס"מ, והוא משמש כחיץ בפני הטומאה.

ומרן הראשון לציון מו"ר הגרע"י זע"א בספרו "טהרת הבית" (סימן ח הערה י) כדרכו בקודש מרחיב בטוב טעם ודעת בבירור השאלה האם נייר מקבל טומאה, ובעולה משם לגבי השאלה אם כלי מנייר מקבל טומאה. כמו כן יש לעיין בעניין זה אם כלים חד פעמיים מקבלים טומאה. ההכרעה בעניין זה תשפיע גם על השאלה לגבי שימוש בכלי חד-פעמי לקידוש.

כיצד נוהגים כיום ללמוד משניות בבית האבל והרי נפסק להלכה שאסור?

(סימן שע"ח ס"ז) כתב: אין אומרים שמועה ואגדה בבית האבל אלא יושבים ודוממים.

הנה בערוך השולחן (יורה דעה סימן שע"ח ס"ח) כתב: יש לתמוה על מנהגינו שכמה לומדים משניות בבית האבל וגם גמרא לומדים אנשי חברה ש"ס כשהמת היה המחברה ולבד זה אין שום טעם למה לא ילמדו אחרים בבית האבל ואדרבא חושבים זה לזכות לנשמתו.

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" (יט ד).

המהרש"א בחידושי אגדות בגמרא במסכת ברכות (דף מ"ז ע"א) כתב חידוש גדול: על הא דאמרין התם בגמרא כל העונה אמן יותר מדאי אינו אלא טועה, כותב המהרש"א שהוא סובר שעל ידי שיאריך באמן יאריך ימים ושנים כדאמרין בסמוך כל המאריך באמן מאריכים לו ימיו ושנותיו, והוא טועה, דאריכות ימים ושנים יותר מדאי נמי אינן טובים כמו שכתוב יגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ. ודבר זה כבר מבואר במדרש בילקוט שמעוני בפרשת עקב (רמז תתע"א) וז"ל: מעשה באשה אחת שהזקינה הרבה ובאת לפני רבי יוסי בן חלפתא אמרה ליה רבי הזקנתי יותר מדאי ומעכשיו חיים של נוול הם שאיני טועמת לא מאכל ולא משקה ואני מבקשת להפטר מן העולם, א"ל מה מצוה את למודה לעשות בכל יום, א"ל למודה אני אפילו יש לי דבר חביב אני מנחת אותו ומשכמת לבית הכנסת בכל יום, א"ל מנעי עצמך מבית

"אדם כי ימות באהל" (יט ד).

יש לחקור האם יש איסור לכהן לנסוע במטוס שיש בתוך תא המטען מת שמולכים אותו לקבורה בארץ ישראל כיון דכל המטוס נטמא באהל המת או דילמא אין איסור.

והנה הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל בספרו שו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סימן קס"ד) נשאל אם מותר לכהן לנסוע במטוס שמולכים שם מת לקבורו בארץ ישראל. ומסיק הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל דאסור לכהן להיכנס שם: כי כל העראפלאן אף שגדול טובא ויש לו מקום למטה שמונחים הם המשאות ושם מונח גם המת שיש חציצה בין המת למקום העליון שיושבים שם האנשים הנוסעים כולו כלי אחד הוא והוא של מתכות שמקבל טומאה וממילא אינו חוצץ בפני הטומאה, ונטמא הכהן בטומאת אהל במת שהוא באיסור לאו ועשה.

וממשיך הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל וכותב דיש לעיין דאולי רק אלו מיני מתכות שנאמרו בקרא ששה מינים שהם זהב וכסף ונחושת וברזל ובדיל ועופרת דווקא הם מקבלים טומאה ולא מינים אחרים, וקצת היה נראה כן מדהוצרך הקרא להחשיבם בפרטיות ולא בכלל אך כל דבר מתכות וכלפי שמיא גליא שאיכא עוד מיני מתכות שלכן פרטן להשמיענו שרק אלו מק"ט ולא מיני מתכות אחרים, והעראפלאן כמדומה שאינו מששה מיני מתכות אלו.

אבל ממשיך הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל וכותב שאפשר שגם מין מתכות זה אינו מין אחר אלא שהוא נעשה מתערובת ממינים אלו, וצריך לחקור לידע זה, ואם יתברר שהוא מין אחר שהיה רצון השי"ת שיתגלה בדורות אלו האחרונים היה נוטה יותר שלא מקבלי טומאה דלבד ממה שפרטן ראה שאין למילף למיני מתכות אחרים דהם ששה כתובים הבאים כאחד, הנה גם בלא זה אין למילף דיני טומאה למין חדש דכל דיני טומאה הם גזרת הכתוב. וראיה קצת מהא דכלי זכוכית לא מקבלים טומאה מדאורייתא אף שהם ניתכים כמתכות ולא אמרין שיהא להן דין כלי מתכות כאלו שבקרא, אבל מכל מקום צ"ע לדינה, ואם הוא מתערובות מיני מתכות אלו טמא בפשיטות ואם הוא ממין אחר ויש בו תערובות גם ממינים אלו אזלינן בתר רובא כדתנן במשנה במסכת בליים (פ"א מכלים). ומדין אהל זרוק דלאו שמייה אהל גם לקולא שלכן אם האנשים יושבים שלא כנגד המת היה שייך לדון בזה, אבל במת ואדם וכלים שבתוכו מביא טומאה.

כן כתבו ה"חלקת יעקב" (יו"ד סי' ריג) וה"באר משה" (ז קונטרס אלקטריק סי' פז). מכיוון שהמטוס עשוי ממתכת, המקבלת טומאה, אף-על-פי שהוא גדול ביותר, נקרא כלי ואינו חוצץ בפני הטומאה, והכהן נטמא בטומאת אוהל. וכמו כן אין אפשרות להתיר לכהן לטוס בטיסה

"אדם כי ימות באהל".

הגמרא במסכת מועד קטן (דף כ"ג) אומרת: אין אומרים שמועה ואגדה בבית האבל, אמרו עליו על ר' חנינא בן גמליאל שהיה אומר שמועה ואגדה בבית האבל.

ולעניין הלכה: פסק הרמב"ם (פ"ג מהלכות אבלות ה"ט) אין אומרים שמועה ואגדה בבית האבל, אלא יושבים דוין, וכן כתב הטור שולחן ערוך

מגדול אחד זצ"ל שביקש שלא ילמדו משניות בביתו בימי אבלותו, מכיוון שזהו נגד הגמרא, אבל עיין ברשי"ש מו"ק שם שנדחק ליישב המנהג.

ומרן הראשון לציון הגר"ע יוסף זצוק"ל בספרו שו"ת יביע אומר (חלק ד יורה דעה סימן כ"ט) כתב: שכשם שנהגו לומר קדיש בארבע אמות של מת ולא חוששים משום לעג לרש מפני שזהו לטובתו, הוא הדין משניות שלפי דברי המקובלים הוא תיקון לנשמת הנפטר, אין חוששים לומר שמועה כזו בבית האבל, וכך הספד מותר לומר, ואולי גם דברי התעוררות לתשובה, מכיוון שזה נחשב תיקון לנפטר יתכן שבוה אין איסור, ומנהג ישראל תורה היא, ותכלית הספד היא לעורר לבכייה ולהזכיר שסוף כל האדם למיתה וליתן דין וחשבון, וכמו שהנפטר הלך בדרך העולם, כך על כל אחד להכין צידה לדרך, וממילא חוזרים בתשובה, ועל כל פנים מתבוננים בסוף האדם, וזהו זכות גדול לנפטר שעל ידו שבו בתשובה, טובה גדולה לנשמתו, וכן כשלומדים משניות.

לעתיד לבוא מה יברכו על הזאת אפר פרה אדומה?

"התם הכשר מצוה איכא, הנאה ליכא". ופירש רש"י במקום (שם) במצווה זו, שבלא כיסוי הדם, נמי הוי משתרי בשר, אבל באפר פרה איכא הנאה שמטהרו מטומאתו, דאי לאו אפר אין לו טהרה עולמית.

והנה המאירי בגמרא במסכת יומא (דף ד ע"א) בהסבר דברי הגמרא "וכנסו מים תחת דם", פירש: עד שלא נשרפה הפרה היו מזין בדם, על דרך מה שנאמר בפרשת מילואים, משנשרפה הפרה נכנסו מים תחת דם ולא היו מזין בטומאה אלא מי חטאת. ולפי דבריו נראה לתרץ את קושיית המהרש"א, שוללי דברי אברהם, היו מטהרים טמא מת בדם, אבל לאחר שאברהם אמר 'ואנכי עפר ואפשר לומר קיבלו מצוה חדשה של אפר פרה.

ואם כן בנידון שאלתנו, האם יברכו מצוות וחוקים של אברהם אבינו, גם על מצות אפר פרה אדומה, לכאורה הדבר תלוי במחלוקת בין רש"י למאירי, שלרש"י לולי דברי אברהם אבינו, אין לטמא מת טהרה עולמית, ואם כן לכאורה יברכו בנוסח זה. ואילו לדברי המאירי, יש לו טהרה, אבל רק בדם, ולדבריו צריך עיון.

והנה המהרש"א בגמרא במסכת חולין (שם) הקשה על דברי רש"י שכתב: 'דאי לאו אפר אין לו טהרה עולמית', וכי אילו לא אמר אברהם אבינו 'ואנכי עפר ואפר' לא היה לטמא מת טהרה עולמית? ותירץ המהרש"א דאי לאו בשכר אברהם, היה הכשר טהרת טמא מת בעניינים רחוקים אשר מציאותם היה קשה. ולדבריו צריך עיון אם יצטרכו לברך ברכה זו כיון שסוף סוף אף לולי אברהם היה טהרה לטמא מת, אך מצד שני הטהרה הייתה בדרך רחוקה, וצריך עיון. (חשי"ח יומא ד ע"ב).

אדם שאוכל כדי שיהיה לו כח לקיים מצוות כיבוד הורים האם זה בכלל המצווה או לא? הוכח מפרשת השבוע!

להביא לו דבר אחד משם שהיה צריך לו מאד במהרה, אך צווה אותו שאין לו רשות לעשות שום מלאכה או עסק לעצמו או לזולתו עד שילך ויביא לו זה הדבר מאותו המקום. והלך הנו בשמחה ובטוב לבב לקיים מצות אביו, וכשהגיע לפתח העיר הרגיש שעדיין הוא לא אכל כלום וקשה עליו ההליכה בלא אכילה, וקנה מן השוק אצל פתח העיר דבר מאכל, וישב שם ואכל, והלך ועשה מצות אביו. ובחזרתו עלה בלבו ספק אם הוא עבר בזה על מצות אביו, כיון שצוהו שלא יעשה שום מלאכה או עסק לעצמו או לזולתו עד שילך ויביא לו הדבר, ומה שעשה העסק הזה שקנה ואכל הוא היה לעצמו. או דלמא כיון שהוא היה רעב והיה קשה עליו לילך ולבא קודם אכילה אין זה חשיב כשאר מלאכה או עסק.

וכתב רבנו יוסף חיים זיע"א שלפי מה שמבאר התוספות יו"ט את המשנה בפרה, שאכילה לא נחשבת כהיסח הדעת במי חטאת, הי"ה כאן שמה שקנה ואכל נחשב זה כצורך שליחות אביו, שאם היה נשאר רעב לא היה לו כח ללכת ולבא במהרה, וא"כ לא עבר על מצות אביו, אלא אדרבה מקיים מצות אביו שרוצה ממנו להביא לו הדבר ההוא במהרה.

ומתרץ ערוך השולחן: שמה שאומרת הגמרא שאין אומרים שמועה בבית האבל זה קאי על חכם שמת דבית מדרשו בטל דהכי איתא התם חכם שמת וכו' אבי"ד שמת וכו' ונשיא שמת וכו' אין אומרים לא הלכה ולא אגדה בבית מדרשו של אבל, צריך לשאול מתחילים בהלכות אבלים ופורשים לעניינים אחרים וחוזרים וחותרים בהלכות אבלים ר' חנינא בן גמליאל אומר אומרים אגדה בביה מדרשו של אבל עכ"ל. הרי להדיא דמיירין שזהו בית המדרש של האבל והיינו ששואלים כאן שאלות ובה אתי שפיר כדי שלא יסיחו דעתן מהאבלות דהכל חייבים בכבודו, ומאד תמיהני על מרן השולחן ערוך והאחרונים שסתמו דבריהם אבל לדינה נראה לומר ברור כמ"ש.

מו"ר הגר"מ שטרנבוך שליט"א בספרו שו"ת תשובות והנהגות (חלק ד' סימן רע"א) נשאל היאך נהוג ללמוד משניות בבית האבל, הלוא גמרא מפורשת היא במסכת מועד קטן (דף כ"ג) שאין אומרים שמועה ואגדה בבית האבל, ונפסק כך גם ברמב"ם וגם בשולחן ערוך, והשואל מביא

ותנתי ללואם כביתו ובחובותיו, יוד ושלם טוב סגונים וסבוקות עם עולם אחר-לו אשר לא יכרת

לימדר משניות לנפטר
הידעת! משנה = נשמה!

יום האזכרה הגיע! אתה מעוניין לעשות נחת רוח ליקירך?
ישנה חשיבות גדולה ומיוחדת ללימוד משניות וגמרא לעילוי נשמת הנפטר ובמיוחד בשנה הראשונה לפטירה. ובכל שנה לקראת יום האזכרה. וכתב רבנו הארי"ל ז"ל: שאין טעם אמירת קדיש להציל נפש המת מדין גיהנום בלבד, כמו שחושבים המון העם, אלא יש בו עוד תועלת גדולה להכניסו לנן עזן, וגם להעלותו ממדרגה למדרגה אל מנוחתו עזן ועידונו. (שער הכוונות ענין קדיש דף טו ע"ב) רצונך שילמדו ויתפללו ואמרו קדיש לזכר ולעילוי נשמת יקיריך לך?

הרם טלפון עוד היום הרב יוסף: 052-8144488 הרב שמעון: 058:7700681

ניתן לתרום ולסייע גם בביט במספר: 052-8144488 bit

בית המדרש "בית יוסף" קריית יצרים 32 רחוב גבעת זאב

"ולקח אזוב וטבח במים איש טהור וזהו אל תוך שריפת הפרה" (יט יח) כתב מרן בשולחן ערוך (אבה"ע סדר החליצה סימן קטן סעיף נז) "ומצאתי כתוב בסדר אשכנז, שכשיעמדו וציוונו במצוות חוקים של אברהם אלוהינו מלך העולם וצווננו במצוות וחוקים של אברהם אבינו, והטעם כדאמרין בפרק כיסוי הדם בשכר שאמר אברהם ועד שרוך נעל זכו בניו למנועל של חליצה". ויש לעיין דהרי אנו מאמינים שבמהרה יבנה בית המקדש, ונזכה לאפר פרה אדומה, האם יברכו "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו במצוות וחוקים של אברהם אבינו", כיון שגם מצות אפר פרה אדומה קיבלנו בזכות אברהם אבינו? נאמר בתורה "ויען אברהם... ואנכי עפר ואפר" (בראשית יח כז). וכן מבואר בגמרא במסכת חולין (דף פח ע"ב) "אמר רבא בשכר שאמר אברהם אבינו 'ואנכי עפר ואפר' זכו בניו לשתי מצוות, אפר פרה ועפר סוטה". ומקשה הגמרא "ולחשיב נמי עפר ככיסוי הדם", ומתרצת הגמרא

"ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי" (יט יז). במשנה במסכת פרה (פ"ז משנה ט) שנינו: שהיסח הדעת פוסל במי חטאת, ולכן מי שנשא על כתפו את המים שמילא לקידוש, והורה הוראה לאחרים או שהראה לאחרים את הדרך, או שהרג נחש ועקרב או שנטל אוכלים כדי להצניעם, המים פסולים, לפי שהתעסק בדבר אחר קודם שנתן את האפר על המים ויש כאן היסח הדעת, אולם אם נטל אוכלים כדי לאוכלם (קודם הקידוש – "משנה אחרונה" שם) המים כשרים. והקשה התוספות יום טוב: מדוע כאשר נטל אוכלים כדי להצניען אף על פי שלא הצניען הוי מלאכה, ובנטל אוכלים ואכלן לא הוי מלאכה? וכתב שאכילה נחשבת צורך המלוי, משום שאם הוא רעב לא יהיה לו כח למלאות (לקדש – "משנה אחרונה" שם). וכ"כ הר"ש שם בסוף הפרק, והכסף משנה בהלכות פרה אדומה (פ"ח ה"א) ועיין בערך השולחן (סימן סו סעיף ו-ז).

מדבריו של התוספות יו"ט למד רבנו יוסף חיים זיע"א ה"בן איש חי" בספרו שו"ת תורה לשמה (סימן רעט) הלכה בהלכות כיבוד אב ואם. ששאל שם בבן ששלח אותו אביו מוחץ לעיר מרחק שעה אחת מן העיר

אתה שתמיד רצית להנציח את הקרובים לך בצורה מכובדת זו ההזדמנות שלך!

אנו נערכים להרחבת חזר השיעורים עזרת הנשים, וקניית ארון קודש חדש גדול ומפואר לספרי התורה וכל כלי הקודש. זו ההזדמנות שלך לקחת חלק בזיכוי הרבים ובעהפכה הרחובות בגבעת זאב ולקחת חלק בזכויות הלימוד ונתן לתרום גם לשיפוץ עזרת הנשים וחזר השיעורים ולזכות בקריאת שם לע"נ.

לפרטים: הרב יוסף ויצמן: 052-8144488 הרב שמעון נעים: 058-7700681
ניתן לתרום ולסייע גם בביט בטלפון מספר: 052-8144488

האם ניתן לעשות מקווה באווירון? הוכח מפרשת השבוע!

ובספר זיכרון לרבי משה ליפשיץ זצ"ל (ניו יורק תשנ"ו עמוד תשכט) מובא מרבי שלום יוסף הלוי פיינגנבוים זצ"ל בעל שו"ת משיב שלום שהביא מספר שערי תורה (חי"ז חוברת א' סוף סימן ג) שהקשה: דאיך אמרינן דמקווה צריך להיות מחובר לקרקע הא מצינו גם מעין דאינו בקרקע "בארה של מרים – שהיה מעין המיטלטל!" וכתב שבאמת לא קשיא דהרי רש"י מפרש דאין לך מעין מטלטל אלא בארה של מרים, וכיון שזה היה מעשה ניסים לא ילפינן ממעשה ניסים וסתם מעיינות הוי בקרקע, ע"כ.

ונראה מדבריו שהבין שבארה של מרים ממש התגלגל כמו סלע במשך ארבעים שנה במדבר, והמים שנתן היו תלושים, דאי נימא כמשי"כ המהיר"ל, לא קשיא מידי, משום שבאמת היה מעיין המחובר לקרקע, רק הנס היה שהיכן שהיו חונים היה הבאר צף מהאדמה ונובע מים כמעין רגיל.

והמשיך בספר הזיכרון ודן האם ניתן להתקין מקווה של מי גשמים באווירון, וכך לנסוע עמו ממקום למקום, ולהגיע למקומות מרוחקים שאין בהם מקוואות.

והשאלה התחלקה לשלושה אופנים, א. האם המקווה כשרה כאשר האווירון על הקרקע לפני שהמריא אפילו פעם אחת, ב. האם המקווה כשרה כאשר האווירון באוויר, ג. האם המקווה כשרה כאשר האווירון נחת. והביא שם מפי השמועה שדעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל והרב מפאפא זצ"ל לאסור.

מדוע הבאר שבא בזכותה של מרים נקראת על שמה ואילו המן שבא בזכותו של משה לא נקרא על שמו?

החתם סופר בספרו תורת משה בפרשת וירא (ד"ה ייקח נא מעט מים) הקשה וז"ל: יש לדקדק למה נקרא הבאר בארה של מרים ולא כן הלחם מן השמים לא נקרא לחמו של משה או ענני אהרן אלא ענני הכבוד? מתוך החתם סופר: דידוע דזה היה לעונש שניתן מים ע"י שליח לבניו משום שלא נתן למלאכים כי אם על ידי שליח כמבואר בגמרא במסכת בבא מציעה (דף פ"ז ע"ב) והיינו שחשד בכשרים והנה כוונתו היה שתהיה חמרא למרא וגם טיבואת, והקב"ה שלם במדה שנקרא על שם השקיה בארה של מרים. ועוד נראה לתרץ: מכיוון שבארה של מרים נשאר גם כיום בזמננו וכמו שמבואר בדברי מרן בשולחן ערוך בהלכות שבת (או"ח סימן רצ"ט) בשם הכולבו דיש אומרים לדלות מים בכל מוצאי שבת, כי בארה של מרים טובב כל מוצאי שבת כל הבארות ומי שפוגע בו וישתה ממנו יתרפא מכל תחלואיו, והרמ"א כותב ולא ראיתי למנהג זה ע"כ, ולכן נקרא בארה של מרים, מה שאין כן לגבי המן וענני כבוד שהיו רק לזמנם וכיום לא נשאר מהם כלום.

מדוע בני ישראל אמרו שירה רק על הבאר ולא אמרו שירה על המן?

השם משמואל מבאר: ששירה באה מחמת תוספת אהבה על שניתן להם בר וענין גבוה שאינו שייך להם, והיו יכולים להיות אף בלעדיו אלא שניתן להם בחסד השי"ת לתוספת טובה, אבל לאכול ולשתות אין שייך על זה שירה, כי לא הייתה ההוצאה למדבר שימותו שם ברעב ח"ו, וכמו שכתבו התוספות יום טוב במשנה במסכת ברכות (פ"ז מ"ג) שעל כן בברכת המזון אנו אומרים נברך לאלוהינו וזה שם המורה על דין כי המזונות באין בדין שלא נברא האדם למות ברעב, ועל כן ההוצאה לכך הייתה מתחילה, ועל כן הוא דבר ששייך אליהם ואין שייך ע"ז לומר שירה, אבל כשירדה הבאר לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וזרועות ואברים והולכתם סביב למחנה ועלה ממקום נמוך למקום גבוה היפוך טבעה עיין ספורנו זה לא היה בכלל התנאים ועל כן שייך על זה שירה.

ולפי זה מיישב השם משמואל באופן נפלא קושיית האור החיים הקדוש בפרשת השבוע, מדוע לא אמרו ישראל שירה על מתן תורה, דמאחר שההוצאה ממצרים הייתה בשביל לקבל את התורה וכמו שכתוב (שמות ג') "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוהים על ההר הזה", ובלי תורה אין להם חיים כלל כי כל חיות ישראל היא בתורה, ועיין בדברי הרמב"ם בהלכות רוצח ושמירת נפש (פרק ז' ה"א) שכתב וחיי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד תורה כמיתה חשובים, על כן לא שייך לקרוא תוספת טובה שיצדק לומר על זה שירה, כי אין זה תוספת אלא יסוד ועיקר ישראל.

מדוע לא בכך והספידו את מרים כשהיא נפטרה כמו שבכך והספידו את משה ואהרן כשמתו?

יש להקשות: מדוע עם ישראל לא בכך על מיתת מרים כמו שבכך כל מיתת אהרן ומשה.

"ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צין בחודש הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם ולא היה מים לעדה וייקהלו על משה ועל אהרן" (כ א-ב).

והנה בגמרא במסכת שבת (דף לה ע"א) אמרינן: "אמר רב מעיין המיטלטל טהור וזהו בארה של מרים", וכתב רש"י (ד"ה זהו) שהיה הבאר מתגלגל עם ישראל במדבר בזכותה של מרים. ומה שכתוב שמעין המיטלטל טהור, כתב רש"י שם (בד"ה טהור): שהוא טהור מלקבל טומאה, וטובלים בו, דלאו ככלי דמי להיות המים הנובעים ממנו כשאובים, ואין לך מעין מיטלטל אלא בארה של מרים.

המהר"ל בספרו דרך חיים במסכת אבות (פ"ה מ"ו) כתב: "נראה לי שאין כוונת רש"י ז"ל שהסלע היה הולך ומתגלגל עמהם, דאם כן למה לא נזכר הנס שהסלע נתן מים בתלוש מן הקרקע, שכיון שהוא מתגלגל עמהם היה תלוש. אבל נראה לומר כי בכל מקום שהיו הולכים הבאר היה עולה מאדמה ונובע מים, ונברא אל הבאר הזה פה שיצאו המים בכל מקום שהולכים, ולכך קאמר "פי הבאר" שנתן השי"ת אל הבאר בכל מקום שהיו חונים פה ויצאו מים, ע"כ.

והנה מבואר בפוסקים ועיין בבית יוסף (יו"ד סי' רא) וכן פסק מרן להלכה בשו"ע (שם סי"ז) שמקווה המטהר צריך להיות מחובר לקרקע, ולכן מקווה בספינה לא כשר משום דמה מעיין שעיקרו בקרקע אף בור שעיקרו בקרקע (תורת כוהנים שמיני פרשה ט, א), אולם מקווה בראש הגג מיקרי מחובר לקרקע.

אומרת הגמרא במסכת תענית (דף ט' ע"א) רבי יוסי ברבי יהודה אומר שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן משה, ואהרן, ומרים ושלש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן, באר בזכות מרים, עמוד ענן בזכות אהרן, מן בזכות משה.

והנה כמה וכמה טעמים מדוע כל דבר היה בזכות אחר: הכל יקר בפרשת השבוע מבאר: שהמן בזכות משה שקיבל התורה כי לא ניתנה התורה כי אם לאוכלי המן כדאמרינן במדרש תנחומא (בשלח כ) כמו שנאמר: למען אנסנו הילך בתורתך אם לאו" (שמות ט"ז ד), והבאר שהיה מספיק להם כל צורכיהם באה בזכותה של מרים שאחזה במידת גמילות חסדים, שכן נאמר "ותחין את הילדיים" (שמות א' י"ח) שהיו מספיקין להם מזון וכו', וענני כבוד אשר שם כבוד השכינה בזכות אהרן שגרם השראת השכינה על ידי הקרבנות.

"אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה" (כא יז).

יש להקשות: מדוע בני ישראל אמרו שירה רק על הבאר ולא אמרו שירה על המן?

היפה תואר במדרש רבה בפרשת בשלח (פרשה כ"ה) מבאר: שעם ישראל על המן היו מוציאים דברי תפלות כמו שנאמר "ועתה נפשנו יבשה אין כל" (במדבר י"א) אמר הקדוש ברוך הוא: איני מבקש לא תרעומותיכם ולא קלוסיכם לפיכך לא נתן להם רשות לומר שירה אלא על הבאר מפני שהיו מחבבים אותה כמו שנאמר בפרשת השבוע "עלי באר ענו לה".

עוד מבאר היפה תואר בפרשת בשלח (פרשה כ"ה) שכל הטעם שלא אמרו עם ישראל שירה על המן - מפני שהמן בא להם בזכות אחרים, וכל הנס הנעשה להם בזכות אחרים אין אומרים עליו שירה, אבל נס קריעת ים סוף שהיה בזכותם בזכות האמונה שלהם לכן אמרו עליו שירה. ובטעם החילוק כתב בספר לחם לפי הטף (עמוד ק"ג) דכתבו רבני אשכנז ז"ל הטעם מפני שהנס הנעשה לאדם בזכותו, הוא נעשה ע"י הקדוש ברוך הוא בעצמו, אבל הנס הנעשה לו בזכות אחרים גם השי"ת יצילהו על ידי אחרים שהוא המלאך, ולכך הנס הנעשה בזכותו שנעשה ע"י הקדוש ברוך הוא ראוי לומר עליו שירה, אבל הנס הנעשה בזכות אחרים שהוא נעשה על ידי מלאך, אין ראוי לומר עליו שירה, מכיוון שזה נראה כאילו הם אומרים את השירה אל המלאך ח"ו ולא אל מי ששלח את המלאך שזה השי"ת.

"ותמת שם מרים ותקבר שם ולא היה מים לעדה לשתות" (כ א). איתא בילקוט שמעוני בפרשת מסעי (רמז תשפ"ו) כאשר מתה מרים לא ספדה ולא קברוה, אלא משה בראש ואהרן ברגל והלכו וקברוה.

ובתולדות יצחק כתב: שמן הראוי היה שיבכו בני ישראל על מרים בעבור שהייתה נביאה ובעבור שהייתה אחות אהרן ומשה וכ"ש הנשים שתצאן אחריה בתופים ובמחולות והיה ראוי שיבכו אותה בכיה רבה וכמו שמצינו באהרן שבכו אותו כל בית ישראל ולמשה כל בני ישראל ולא עשו כן לכן בעבור שהיה להם כילות ממימי עיניהם ולא בכו אותה לכן עשה הקב"ה מדה כנגד מדה שלא יהיה להם מים לשתות.

איך בניי היו יכולים לזרוע ולחרוש במדבר לצורך המשכן והרי המדבר לא היה ראוי לזריעה?

אתי שפיר מפני שאחר מיתת מרים דפסק הבאר שפיר אמרו אז לא מקום זרע ותאנה.

ולפי תרוץ זה: מתרץ האור החיים הקדוש בפרשת שלח הא דאמרין בגמרא במסכת שבת (דף צ"ו ע"ב) מקושש תולש הווה, וקשה והלא איתא בגמרא במסכת חולין (דף פ"ח ע"א) אין מכסין כיסוי הדם בעפר המדבר מפני שהיא מלחה ואינה מצמחת, אם כן מנין יצאו צמחים במדבר שתלשם מקושש, ומתרץ על פי המדרש שבארה של מרים היה משקה והיה מעלה גנות ופרדסים, ואם כן היו גדלים צמחים במדבר לתלוש, גם לסברת רב אחא בר יעקב שאמר מעמר היה יתיישב גם כן הכתוב בדרך זה.

הנשמת אדם (ח"ב ג' הלכות שבת ומועדים כלל ט') מבאר: שצריך לומר דבמדבר סיני שהיו עושים המשכן היה ראוי לזריעה וחרושה, דדווקא במדבר הגדול כתיב "לא מקום זרע".

המנחת חינוך (מצוה ל"ב) מבאר: שבוודאי לא היו חורשים אז לצורך סממנים כי היה מוכן בידם, אך הפירוש מלאכה שהייתה במשכן אותן דברים שהיו נצרכים במשכן כגון לסממנים היו צריכים לחרוש ולזרוע זה היה במשכן. וממשיך המנחת חינוך וכותב שישוד זה כבר הפני יהושע בגמרא במסכת שבת (דף ע"ה ע"א) דלא בעינן שיהא צריך לעשות מלאכות אלו לצורך המשכן: וז"ל זרע וחרוש מסתמא לא היו זורעים וחרושים אותן הסמנן שהיו צריכים למשכן, אלא שהיה מצוי בידן אפ"ה כיון דשייך זריעה וחרושה באותן מינין חייב.

איך נכשל משה רבינו בחטא מי מריבה הרי כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו?

ולפני מספר שנים שמעתי תירוץ: על פי מה שכתב החיד"א בספרו דבש לפי (מערכת מ' אות מ"ז) שזיכוי הרבים מציל רק מעברות בשוגג, אבל לא מעברות במזיד, שהרי לא נסתלק מהבחירה ולכן משה רבינו הכה את הסלע במתכוון כדי שלא יהא ח"ו קטרוג על בני ישראל שמה סלע זה שאינו שומע ואינו מדבר ואינו מקבל שכר ועונש ואפילו הכי עושה מצות ה' באמירה בלי הכאה, מכ"ש ישראל ששומעים ומדברים ומקבלים שכר ועונש וק"ו שהיה להם לשמוע למצות ה' אפילו אם רק ידבר ומצוה עליהם בלי הכאה, והכה את האבן כדי שלא יהא פתחון פה למקטרג ח"ו אם לא יקיימו את התורה, לפי זה אתי שפיר שהרי כאשר עושה במתכוון לא שייך שינצל משום שזיכה את הרבים וכפי דבריו של החיד"א.

ועוד נראה לומר: מכיוון שכל הטעם שכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו הוא משום שלא יהא הוא בגיהנום ותלמידו בגן עדן, אם כן זה לא שייך לגבי משה רבינו שהרי הוא קיבל את ענשו כבר כאן בעולם הזה שנענש שלא יכנס לארץ, ולכאורה לא קבל עונש כלל בגיהנום.

היכן נמצאת בארה של מרים – בכינרת, בים התיכון, או באוקיינוס? הוכח מפרשת השבוע!

האדמו"ר מראדזין זצ"ל בספרו עין התכלת (עמוד ס"א) כתב לתרץ את הסתירה ומחדש: שמכניסת ישראל לארץ, הבאר נגנזה בים כינרת, אולם בשעת החורבן שמעוף השמים עד בהמה נדדו, וגם הדגים גלו דרך התהום כמבואר בירושלמי ובמדרשים, אז ניטלה בארה של מרים מים כינרת ונגנזה בים הגדול סמוך להר הכרמל.

וראה ברבנו גרשום בגמרא במסכת בכורות (דף ט ע"א) במעשה דר' יהושע עם סבי דבי אתונה, שמובא בגמרא שם שנסעו בספינה בים, והגיעו ל"בי בליע"י, ופירש רש"י, מים שבאוקיינוס שכולעים כל מימות שבעולם שנופלים בו, ורבנו גרשום כתב: ליבי בליע"י מקום יש בים שכולעים מים אחרים, ואיכא דאמרי היינו בארה של מרים. מבואר בדברי רבנו גרשום, שבארה של מרים לא נמצאת בים הגדול הסמוך להר הכרמל, אלא באוקיינוס.

הכלי יקר על הפסוק ולא היה מים לעדה כותב וז"ל: על צד העונש חסרו המים, לפי שלא הספידוה כראוי, כי במשה ואהרן נאמר ויבכו אותם בני ישראל וכאן לא נאמר ויבכו אותה, ונאמר ותמת שם ותקבר שם, כי במקום שמתה שם תהא קבורתה האלטר ונשכחה כמת מלב ולא הרגישו בהעדרה כלל, על כן נחסרו להם המים כדי שידעו למפרע שהבאר היה בזכות מרים.

"ולמה העליטנו ממצרים להביא אותנו אל המקום הרע הזה לא מקום זרע" (כ ה).

איתא בגמרא ירושלמי במסכת שבת (פרק ז' הלכה ב') כל אבות מלאכות מן המשכן למדו, ומקשה הגמרא איפה היה חרישה במשכן? מתרץ הגמרא שהיו חורשים ליטע סממנים, והקשו המנחת חינוך (מצוה ל"ב) ובנשמת אדם (ח"ב ס"ג הלכות שבת ומועדים כלל ט) ועוד: יש לעיין איך היה מציאות של חרישה וזריעה במשכן, הרי העפר של המדבר אינו מצמח מאומה כמו שאמרו ישראל בפרשת השבוע "ולמה העליטנו ממצרים להביא אותנו אל המקום הרע הזה לא מקום זרע?" המנחת חינוך (מצוה ל"ב) מתרץ על פי מה שכתבו התוספות בגמרא במסכת חולין (דף פ"ח ע"ב) שבזמן שהיו ישראל במדבר היו זורעים ומצמיח, לפי זה אתי שפיר איך היה שייך חורש וזרע במדבר דנעשה להם נס שהיו יכולים לזרוע.

ואולם הרש"י (שם) והלב אריה הקשו: והרי בפרשת השבוע אנו רואים מפורש שישראל התלוננו ואמרו לא מקום זרע, אם כן חזינן שאף שהיו ישראל במדבר זה לא היה מקום זרע.

החתם סופר בגמרא במסכת חולין (דף פח ע"ב) מתרץ: שדווקא למאכל אדם לא היו יכולים לזרוע שם, אבל מאכל בהמה כן גדל שם.

הלב אריה במסכת חולין (דף פ"ח ע"ב) מתרץ: על פי מה דאיתא במדרש רבה שיר השירים (פרק ד') על הפסוק "שלחנך פרדס רמונים" מובא באור החיים הקדוש פרשת שלח: אמר רבי יוחנן הבאר הייתה מעלה להם מיני דשאים מיני זרעונים מיני אילנות, תדע לך שכן הוא, שכיון שמתה מרים ופסקה הבאר מהן היו אומרים לא מקום זרע ותאנה וגפן עכ"ל, לפי זה

"ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו וגו' וירם משה את ידו ויד את הסלע במטהו, ויאמר ה' אל משה ואהרן יען לא האמנתם בי להקדשיני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם" (כ ז).

והקשה החתם סופר: והרי איתא במשנה במסכת אבות (פרק ה') כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו שנאמר "צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל" (דברים ל"ג) אם כן איך הגיע חטא מי מריבה לידו של משה רבנו?

מתרץ החתם סופר: על פי מה דאיתא בגמרא במסכת יומא (דף פ"ז ע"א) בטעם שאין חטא בא על ידו, כדי שלא יהא הוא בגיהנום ותלמידו בגן עדן, לפי זה אתי שפיר דבני ישראל חטאו ומימלא לא יכנסו לארץ, א"כ לא יהיו יותר ממשה רבינו לכן היה יכול לקרוא כזה דבר.

"ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה ונשקפה על פני הישימון" (כא א)

וכתב רש"י בשם המדרש תנחומא: דבר אחר ונשקפה הבאר על פני הישימון, שנגנזה בימה של טבריה, והעומד על הישימון מביט ורואה כמין כברה בים, והיא הבאר. אם כן מבואר ממדרש זה שבארה של מרים נמצאת בים כינרת, וכן נראה במדרש ויקרא רבה (כ"ב ד) שכל מי שהוא עולה על ראש הר ישימון ורואה כמין כברה קטנה בים טבריה, זו היא בארה של מרים.

והנה בגמרא במסכת שבת (דף לה ע"א) מובא: הרוצה לראות בארה של מרים, יעלה לראש הכרמל ויצפה ויראה כמין כברה בים וזו היא בארה של מרים.

ובחידושי הרד"ל במדרש רבה (שם) הקשה שהרי הר הכרמל הוא סמוך לים הגדול במערב ארץ ישראל, והבאר נגנזה במזרח ארץ ישראל קודם שעברו את הירדן והוא בימה של טבריה הנמצאת במזרח ארץ ישראל. וכתב שצריך להגיה במקום הר הכרמל הר ישימון.

האם לאכל תוך שבעה יש נשמה יתירה בשבת? הוכח מפרשת השבוע!

הכנסת הגדולה (או"ח סימן רצו בהגהת הטור) כתב בשם האבודרהם שאכל תוך שבעה אינו מברך במוצאי שבת על הבשמים.

ובפרי מגדים אשל אברהם (סימן רצו סק"ד) כתב על כך: "ולכאורה אינו יודע למה אינו מברך על הבשמים, ואפשר שאין זוכה לנשמה יתירה בשבת שבעצבות אין השכינה שורה, או יאמר נפש יתירה כשמענג בתענוגי שבת ואכל אין מענג".

ממה היה עשוי המטה והכיסא של אברהם אבינו? הוכח מפרשת השבוע!

ואפשר לומר שהשן של עוג היה עבה מאוד ונסרו להרבה חלקים ודבקו אחר כך במסמרים, ובאמת הדברים האלו משל ככלל דברי האגדה כאלו המרמזים לסודות נפלאים, והא דלא יצא אליעזר לחרות כשהפיל את שינו משום דלא עשה בו מעשה.

ובדעת זקנים לבעלי התוספות (בראשית כד לט) כתוב: שהיו שני אנשים שנקראו עוג מלך הבשן, אחד היה רשע שהרגו משה ואחד אחר שבתחילה היה עבד ואחר כך נהיה מלך, וכאשר הוא מלך נקרא שמו עוג, כי כל מלכי הבשן נקראים עוג כמו שמצינו בכל מלכי מצרים שנקראים פרעה.

כיצד צריך להתפלל לרפואת תינוק ששמו עשו?

ובשו"ת יוסף אומץ (סימן יא) שתירץ את קושייתו זו"ל: דכוונת הרב המשיב בשו"ת בשמים ראש היינו דבעינן שהשם יהיה לו הוראה נעימה כמו ישמעאל, אבל עשו אף על גב דיש לפותרו לטובה נעשה ונגמר לטובה, וכן מה שאמרו במדרש רבה פרשת שלח עשו עושה רצון עושו, ולצד זה נתרצו יצחק ורבקה בשם עשו שקראוהו העולם כשנולד. וכעין זה נאמר במדרש תנחומא פרשת שמות, מכל מקום יש לו פתרון רע הא שוא שבראיתו וכו', כמו שכתוב בבראשית רבה, ומשום הכי אין לקרות על שמו.

ומרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר: שמצד הסברה היה מקום לומר דשם רשעים יירקב, נאמר רק על מי שנתן שם זה על שמו של הרשע ולזכרו, אבל מי שקראו לו שם של רשע לא מחמת הזיכרון, אלא מחמת הצליל שנראה יפה, בזה לא נאמר דלא מסקו בשמייהו. אבל הוא דחה דברים אלו ממה שכתבו התוספות בגמרא במסכת מגילה (דף י"ב ד"ה רבה) דגרסינן רבה בר עופרין ולא גרסינן עפרון, דשם רשעים יירקב ולא מסקו בשמייהו. והרי בוודאי לא קראו לאביו של האמורא רבה, על שם הרשע עפרון, כי אם מחמת סיבה אחרת, ובכל זאת אמרו התוספות שצריך להגיה בגמרא ולגרסו עופרין, שמע מינה דבכל גוונא אין מסקי בשמייהו.

ולכן נראה שיש להמליץ להורים להחליף את שם התינוק ולקראו בשם של אדם צדיק. אולם אם אין ההורים רוצים להחליף את השם, והוא חולה ויש להתפלל לרפואתו, ודאי שצריך להתפלל, כי יהודי הוא לכל דבר ונתחייבו בהצלתו ורפואתו, ובכלל זה להעתיק בעדו בתפילה.

ולכאורה אין זה הגון להתפלל על ילד ולהזכיר את שמו שהוא על שם אדם רשע, והוא כעין מזכרת עוון בתפילה, ונראה שיש שני עצות כיצד להתפלל: א. להזכיר רק את שם האמא 'פלונית בת פלונית ובנה הנולד לה'. ב. הרב המקומי יוסיף לילד שם הגון, מבלי ליידיע את ההורים, ויתפללו בשם החדש הזה. וזאת על פי מה שמצינו בחז"ל שלמשה רבנו היו כמה שמות, ואחד מהם קראוהו בני ישראל, כמבואר בי לקוט שמעוני (שמות רמז קסו) 'ישראל קראו לו שמעיה בן נתנאל כי בימיו שמע אלוהים את נאקתם מיד דוחקיהם'. (חש"ח ב"מ קה ע"א).

"ויודבר העם באלוהים ובמשה למה העליטנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלוקל" (כא ה).

צריך לדקדק בלשון הכתוב "ונפשנו קצה" שישנה מקבילה לזה בדברי רש"י בגמרא במסכת ביצה (דף טז ע"א): "נשמה יתירה" – רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח לרוחה, ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו. ומכאן למדנו כי מאכלי שבת מצד עצמם הם כמו ענין המן לנפש, והם ניתנו רק לשומרי שבת בעלי נשמה יתירה.

"ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא עוג מלך הבשן לקראתם הוא וכל עמו למלחמה אדרעי" (כא לג).

במדרש בילקוט שמעוני (רמז תשס"ח) כתוב: עוג הוא אליעזר, ופרסות רגליו ארבעים מיל. ואברהם היה טומנו בכף ידו, פעם אחת גער בו אברהם ומיראתו נפל לו השן מהפה ונטלו אברהם ועשאו מיטת שן והיה ישן שם, ויש אומרים כסא עשאו ויש בו כל ימי חייו.

המגן אברהם בספרו זית רענן המורחב (מהדורת ר' רפאל חיים לויין אות רל"ז) הקשה אם אברהם טומנו את עוג בכף ידו, אם כן איך אפשר שיעשה משן אחת מיטה לעצמו?

"ויאמר אליו אֵדום לא תעבר בני" (כ יח).

מעשה באדם המתנדב בעזר מציון לשמור על ילדים בבתי חולים, כשהגיע באחד הימים לשמור על ילד, שאל את אמו איך קוראים לו, תשובת האמא הייתה: קוראים לו עשו! כאשר האמא ראתה שהאדם מתפלא על השם ה כל כך מוזר, סיפרה לו: שהם יהודים שומרים מסורת, ושבת פרשת תולדות נולדו לה תאומים, ולאבא של התינוק קוראים 'יצחק', ולי האמא קוראים 'רבקה', ולכן החלטנו שהשמות הכי מתאימים לתאומים האלו הם יעקב ועשו. אך דא עקא שהילד יעקב מתפתח יפה מאוד, ועשו לא עולה במשקל ולא גדל, ולכן הוא מאושפז כעת בבית חולים. ולכן אני מבקשת ממך שתמסור את שמו של התינוק לרבנים, כדי שיתפללו עליו שיבריא. ועתה שואל המתנדב האם יש טעם להתפלל עליו כאשר הוא נושא שם כזה, או שמא יש לומר לאם להחליף את השם?

והנה איתא בגמרא במסכת יומא (דף לח ע"ב) מאי ושם רשעים יירקב? אמר רבי אלעזר רבביבות. ומפרש ירש"י: חלודה תעלה בשמותן, דלא מסקינן בשמייהו, ופירש רש"י לא יקרא אדם לבנו שם אדם רשע. ושם בגמרא מבואר מעשה בדואג בן יוסף שיש גם סכנה בדבר. וכן מבואר בתוספות בגמרא במסכת מגילה (דף י"ב ד"ה רבה) שאין לקרוא בשמו של עפרון משום שהיה רשע.

בספר שיח השדה (סוף קונטרס בשער המלך) דן האם הא דאמרינן: "לא יקר אדם לבנו בשם של רשע" האם הווה איסור או שיהו רק זהירות ממידת חסידות, והביא שם מדברי המהרש"א בגמרא (ח"א דף כח ע"ב ד"ה הוא) שכתב שברשעים גם שם העצם שלהם יירקב, שאסור לקרוא אדם בשםם כדאמרינן ביומא גבי דואג, משמע דהוה איסור.

ובשו"ת בשמים ראש (סימן קצ) דן איך קורין ישמעאל, כתב זו"ל: אין אנו צריכים לדברי המדרש שעשה תשובה, דכל ששמותיהם נאים ומעשיהם כעורין, השם ניתן מעצמו לקרות, אבל בשם כעור, או שאין לו הוראה נעימה, מתוך שנתלבש בה רשע סימנה מילתא, עכ"ל. וכתב שם בכסא דהרסנא, וראיה לדברי רבינו, דהא המרגלים רשעים היו, ואשכחן במקרא פלטי בן ליש, ועמיאל אביו של מכיר, ושמעון בן דוד המלך ע"ה, אלא אי קשיא דשם במדרש נראה דעשו יש לו הוראה נעימה, וכן ודאי שהרי יצחק ורבקה קראוהו כך, והכתוב מודיענו זאת, וודאי לסימן דבר הגון הוא.

לאחר עספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, פאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם פאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים.

מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך.

ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים ליחוי הרבים לבריאות אושר נחת וזי"ק ולעי"ן קרובים וידידים.

הפענויין להיוות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים וכול לפנות לטלפון: 052-814448

ניתן ולהיות שותף בזיכוי הרבים ולתרום גם בביט בטלפון: 052-8144488